

'56 karácsonya

A szerző előadóművész, Németországban él. Legutóbbi írását 2014. 8. számunkban közöltük.

Mikor kijöttem a hentestől, akkorát estem a jeges lépcsőn, hogy majdnem eldobtam a teli cekkert. Herz bácsi nem hiába szögelte sűrűre a bakancsom talpát jancsiszöggel. Éppen egy hete mondtam a Mamának, hogy így most már sosem kopik el a cipőtalpam. Avval azért nem dicsekedtem, hogy ha a szöges bakancsban svungot veszek, végigcsúszhatom az iskolafolyosót. — Na meg szikráztatni is lehet vele a kövön. Azért hagytam, hogy a verekedős Bogdán ronggyá rúgja a gumisarkú cipőjét, mikor utánozni akarta a szikrarúgást. Nem mondtam neki, hogy ez csak fémmel megy. Egyébként Herz bácsi nem kért pénzt a szögekért, mert tudta, szegények vagyunk. Persze ő se volt egy Rócsild, de a pincében, ahol lakott, a meleget ingyen kapta a kazáncsótól, ami az ágya mellett vezette a forró vizet. Meg Kócos is melegítette éjjel a lábát.

Szóval, visszatérve a húsbolt elé; feltápászkodtam, s levertem magmról a havat. Közben vigyorgtam, mert még jobban kiröhögik az embert, ha dühös képet vág. Visszapakoltam a szétszórt ennivalót a szatyorba. A kétforintos kolbászt — ami nagypapának lesz karácsonyra — még időben elkaptam Kócos elől. Kárpótlásként azért törtem neki egy darabot, majd megszámloltam a pénzt, megvan-e még a visszajáró. Kiló kenyér három forint, két kiló a kolbászból, az négy, a csecsemőtej, amit én kapok jegyre a tbc miatt, az egy ötven lesz.

Mire hazaértem, mama már összevarrta a száraz kenyérhéjjal tömött zsákot, és feladta a disznónak a nagypapa címére. Nem kellett messzire vinni, mert a postához tartozott a szolgálati lakás. Azért lakhattunk ott, mert mama vezette a hivatalt. Még mindig jó szaga volt a belső falaknak, mert a háború előtt ez még kocsma volt. Az utcai fal helyett vasrolóval zárt üvegajtók szolgáltak, ezért nappal is égetni kellett a villanyt. De éjjelente nagyon szerettem hallgatni a hóvihart, mikor a mérges szél rázogatta a sorozat lyukasztotta redőnyöket. Azok a lukak úgy kerültek oda, hogy egyszer egy szovjet golyószóró mérges lett, mert zárva volt a kocsma, mikor ihatnékja volt a vörös csillagos gazdájának.

Este már minden kész volt a hajnali indulásra. Mama még meghallgatta az időjárást a rádióban. Megnyugodott, hogy vasárnapra csak kellemes havazást mondott a Dunántúlra, hófúvás nélkül. Az ágyban még végiggondoltam az ajándékokat. Pajtás legfeljebb kap majd egy darabot a kétforintosból, ha már Kócos is evett belőle. Nagypapának úgyse fog feltűnni, mert a két kiló igazán soknak látszik. Mílnak, a nagykedvű kandúrnak nem kell ajándék, mert jobban szereti a saját maga fogta frisset.

Csak azt sajnáltam, hogy Imre nagybátyám nem lehet közöttünk. Éppen egy hónapja üzent külföldről, mert a lövöldözés után elmenekült. De csak azért, mert mint a legfiatalabb tisztre, ráfogták, hogy

rossz irányba fordította a lövegtoronyot. Ezért, ha itthon marad, felakasztják. Azt meg ki szeretné? — persze, hogy elment. De nagypapa nagyon várja, hogy karácsonykor üzenjen a rádióban. Mama hiába mondta neki, hogy szenteste nem beszélhetnek egyszerre százezren.

Éppen erre gondoltam, mikor már csörgött is a vekker. Hiszen nem is volt még éjszaka! De egy órával később már frissen szálltunk át a Körtéren a hévről a hatvanegyesre. A zöldszerelvényen szerettem hazavillamosozni, mert csak két kalauz volt a négy kocsihoz. Így a Hengermalom utcáig csak kétszer kellett átszállnom az üresbe, ha a harmincöt fillért meg akartam spórolni.

Mikor kiindult a vonat a pályaudvarról, rögvest előkerültek az elemóziás kosarak az egész szerelvényen. Az utasok ették a sonkát, kolbászt, és pucolták hozzá a kemény tojást és vastagon szelték, zsírozták a kenyeret. Csak pár pillanatra állt meg a kéz, mikor a vonat a hegy alatt haladt. Mikor az alagútból újra világosba értünk, a paraszt néni mellettem nagyon forgatta a fejét, hogy hová lett az éppen megpucolt tojása? Tőlem forgathatta — nekem csukva volt a szám...

Mikor befutottunk a Kelenföldre, úgy nézett ki a szerelvény, mint-ha egy háborús vonat érkezett volna a Délből, ahol a frontról térő katonák végre enni kaptak.

Aztán fütyült a vasutas, a kocsikkal együtt mozgásba jöttek a borosüvegek és a demizsonok is. Budaörs mellett már néhány kupéból kiharsogott a nóta a sertéshizlalda felé. A havazás miatt csak az elfutó akácfákat és a villanydúcokat lehetett látni, de tudtam, hogy a szürkeségben ugyanúgy guberálnak a varjak a szántón, mint ahogy a Jóisten tanította nekik.

A kupében is lett volna látnivaló, de elaludtam, és csak Fonyód felé keltett fel a mama. A Máriai állomástól átgyalogoltunk a keresztúri vasútig, ahonnan aztán fapadossal érkezünk Kéthelyre.

Mikor kiszálltunk, rögvest meglátott a Remény. Egy pokróc volt a hátán, s azonmód hozzánk szaladt volna örvendezni, de a szekérhez volt szerszámozva. Nagypapa felpakolta a málhánkat, s egy óra múlva már hazaértünk. Megöleltük egymást Pajtással, majd az istállóba mentem köszönni a tehénnek, borjúnak és a negyven nyúlnak, de lehet, hogy néhányan észre se vettek a ketrecükből. Bezzeg a disznó már az ól ajtajára könyökölve vigyorgott. Azért volt olyan boldog, mert őt nagymama anyának szánta. — Megnyugtattam, hogy a kenyérzsákja útban van.

Időközben besötétedett és a hó is újra eleredt, ezért a konyhába mentünk, ahol már égett a petróleumlámpa.

Vacsora után nagypapa nem mesélt a hajdanvolt muszka háborúról, hanem a telepes rádió keresőgombját tekergette, hogy meghallgassa a Szabad Európát. Olyan zajt csapott a szerkezet, hogy Milu — aki időközben megjött — felborzolta hátán a szőrt, és bemászott a priccs alá.

— Zavarják Szombathelyen — mondta nagypapa, de azért reménykedve hallgatta a rádió recsegését. Elálmosodtam. Később a tiszt-

taszobában mennyei volt bebújni a dunyha alá, ahol már meleg szeretettel várt a sütőből kivett két téglá.

Reggel kéken szikrázott az ég, de Zala felett már csak a kedvező szélre várakoztak a Somogyba készülők hófelhők. Én még éppen az éjjel esett havat hánytam az udvaron, hogy itatni lehessen a vályúnál, mikor átjött Maklári Gyuri, a haverom. Elújságolta, hogy a mamája szabadföldre ment a tanítóval, s ezért most az apja kénytelen lesz egy másik anyát keresni a házhoz, mert nem győzik ellátni az állatokat. Pláne, hogy szerződéses bikát is nevelnek. Közben vi-gyorgott. Megvigasztaltam, hogy fognak találni asszonyt, mert tudják a faluban, hogy a bika nagy pénzt hoz a konyhára. De gyorsan kellemes karácsonyt kívántam Gyurinak, mert nagypapa már befogott. Egyébként itt nem volt mód a lovaknak a téli csengőhordás. Hiszen csak a szekerünk lett most szánkó, mert becserélte a kerekeit kétoldalt egy-egy vékonyabb, felgyalult végű gerendára. Remény is megvetően vette volna le a nyakáról a csilingelő, úri paripának való ékességet.

Felmentünk a Sári hegyre lehozni egy kishordó bort, karácsonyfát, miegymást. Alighogy beálltunk a pincéhez, éppen meghozta a havat a reggel látott felhőkkel a szél, de azért még rá lehetett látni a Balatonra. Remény beállt a diófa alá, csupán megszokásból, mert most lomb helyett csak a pokróca védte. Nagypapa körbejárta a pincét, majd eltartott, míg mindent a szánkóra pakoltunk. Utoljára még leaggatta a tíz fűrt otellót a négy fehérrel, akik már a szüretkor tudták, hogy karácsonyig rafián fognak lógni a pincegerendáról, mint a denevérek.

— Azért fejfelé lefelé, hogy ne érjenek egymáshoz a szemek — mondta nagypapa, mikor megkérdeztem.

Hazafelé Remény röhögve húzta a szánkót a könnyű teherrel, mert eszébe jutott, hogy micsoda ehhez képest az őszi trágyahordás a kerékagyig sáros csapáson.

A hegyen elszaladt velünk az idő. Éppen a félnégyes Somogyszobi vonat fütyült, mikor Remény a jászla elé került az istállóba. Majd Új-lak felé is elkattogtak a kerekek az állomásról, s végleg csend ült a tájra. A kutyák se ugattak, nehogy felijesszék a Kisdedet, ha netán korábban érkezne.

Már csak pár eltévedt hópehely kereste helyét, de azért tisztára söpörtem a ház előtt az utat, hogy el ne essenek a betlehemesek.

Később visszavittem a ciroksöprűt az istállóba, és boldog karácsonyt kívántam az állatoknak. Szerintem csak a ló meg a tehén értette, mert a disznó, amikor felkerestem, két lábbal a vályúban állt és úgy ette a főtt krumplit. Épphogy csak röhögve felnézett.

Éppen akkor szólt ki mama, hogy megjött a Jézuska, de mielőtt bejövök, mossak kezet. Örültem, mert tavaly tovább tartott, míg nagypapa helyire faragta baltával a karácsonyfát. Most is nagyon szép volt, egészen a gerendáig ért. A piros szőlőfűrtök a fa egyik oldalán kapaszkodtak közel a törzshöz, a fehérek meg a másikon csüngtek meg-

hatódva. — A szaloncukrok valamikor még a díszruhában lógtak az ágról, de ma már sejtelmem sincs, hogy mit rejteget a csillogó külső. — Elénekeltek a *Menyből az angyalt*, aztán mentünk vacsorázni a tisztaszobába. Milu nem kért, biztos máshol evett. Pajtás persze szokása szerint, már a levegőbe kapta el a csontokat. Vártam, hogy mikor csinálunk helyet a betlehemeseknek, de nagymama mondta, hogy idén nem járnak felénk, mert kevesen vannak. A pásztorok fele elszéledt az állatokkal együtt, és a három király is eltéveszthette a járást valahol a határvidéken. Sokan meg családostul idegenben vándoroltak, hogy ott várják a Kisjézus születését, na meg a további évtizedeket.

A rádióban szép templomi zene szólt, míg az éjféli misére készültünk, de ahogy kiléptünk a kiskapun, már vad recsegésbe torzult az orgonaszó. Nagypapa a készülék mellett várta, hogy hátha meghallja fia üzenetét a pokoli hangzavaron keresztül.

Pajtás már csak daczból sem jött velünk a misére, mert tavaly nem engedték be a templomba, mikor utánunk szökött. Talán mert mezítláb volt — gondolta.

Szép volt az éjszaka, mikor az éjféli misére ballagtunk. Útközben nagymama elmesélte az első karácsonyát, mikor frissmenyecske volt, és éppen karácsonyra kapta meg nagypapa első levelét tizenhatban a muszka frontról.

Ahogy a templomban beültünk a padba — én persze a legszélére, mert így közvetlen az oltárra látok — egy pillanatra be kellett hunyni a szemem. A tűlevél és a frissgyanta illatától úgy éreztem, mint ha a fenyvesben lenne a szentmise. Angyalok imádtak a jászol körül, és ott heverésztek az erdei állatok. De eltűnt a varázslat, mert utolsót kondult a harang, mire felzúgathott az orgona megszentelt zenéje. Muzsikája kihallatszott a Kisjézust köszöntők énekével a templomból, és továbbgördült a falun, végig a berekig. Még a mezei nyulak is hallhatták volna, ha ébren vannak. Aztán egy darabig a ministránsokat néztem. Itt is olyan piros vállkendőjük és szoknyájuk volt, fehér karinggel, mint Budán az én misés ruhám a Szent Adalbert templomban.

Maklári Gyuri ma nem volt köztük az oltárnál. Ő a jobboldali soron lógatta fejét a bikakedvelő apja mellett, aki bicskával faragott arccal meredt az oltárra. Gyuri érdekesebbnek vélte a lábait, mert azokat bámulta. Még csak nem is harangozott velük. Végre a mise végén még mindnyájan boldogan elénekeltek az Ő gyönyörű szépet. A nótázás alatt az ember belülről szinte érezni vélte a meleget a szíve táján.

Közben, haver módra átnéztem Gyurira, de ő csak bámult maga elé — talán felé lobbant egy közeli gyertya füstje, az marta a könnyeket a szemébe. Biztos most döbönt rá, hogy tavaly ilyenkor itt ült mellette a mamája, és most nem érti, hogy mért ment el csak úgy? Hiába is kérdezte a mise alatt a Kisjézust. De aztán eszébe juthatott, hogy honnan is tudná a ma született pici Megváltó megmondani, hiszen még nem tud beszélni.